

ANKARA (Angürria)

Posted on 17/10/2014

Şehrin çarşısında 3000 dükkân, 12 hamam, 21 han, Tabakhane adlı çayın üzerinde de birçok su değirmeni bulunmaktaydı. Ankara ve çevresindeki valiliğin önemli ürünleri pek namlı Ankara keçisinin bron adlandırılan yünü, koyun yünü, balı, buğdayı ve tahıl mahsülleri, reçinesi, haşhaşı, üzümü, armudu, elması ve diğer meyveleriyle, pirinci, pamuğu ve tütünüydü.

1893 yılı resmi istatistik verilerine göre, 12,5 milyon Frank değerinde mal ihraç edilmişti. Şeker, kahve, pamuklu ve yünlü elbise, Avrupa çuhası, fes, demir, çelik, değişik metaller, petrol vs. ithal edilen mallardandı.

Ermeniler çok uzun yüzyıllardan beri, Türklerin, Arapların, Selçukluların akın ve istilâlarından çok daha önceleri, bu eski ve tarihsel şehirde yaşamaktaydılar. Yapı olarak onlar, uysal, cesur, sabit fikirli, çalışkan ve özellikle de ticaretle pek başarılıydılar. Sahip oldukları bu özellikleri sayesinde, özellikle de yabancı ellerde kısa zamanda zenginlikler elde ediyorlardı.

Ankara, uzaktan çok çekici bir resme sahipmiş gibi görünse de yakından pek üzücü bir durumdaydı. Yeni yapılmış, beyazımsı birkaç binayla, minareli camilerin dışında kalan şehir görüntüsü yakılmış bir şehri andırıyordu. Sokakları çok dar, eğri-büğrü, çoğunlukla güneşte kurutulmuş samanla karıştırılan toprak evlerden oluşan şehir, bu yüzden de kara ve üzücü bir resme istina ediyordu. Elenler, Yahudiler ve Ermenilerin ayrı ayrı mahalleleri vardı. Bunlardan en güzel ve modernleri, sakinlerinden çoğunluğun katolik Ermeni olduğu mahallelerdi.

Ankara Ermenileri, ister katolik, ister gregoryen veya protestan mezhebinden cemaatlere ait olsunlar, pek eski zamanlardan beri Avrupa ülkeleriyle ticari ilişkiler içinde bulunan zengin tüccar ve devlet görevlileri olmalarından dolayı, taştan yapı, kiremit damlı evlerin bulunduğu, sokakları çok düzgün ve temiz olan mahallelerde yaşıyorlardı. Ermeni mahallelerinden en meşhur olanları, değişik Avrupa devletlerinden diplomatların oturdukları evlerle, temsil ettikleri ülkelerin konsolosluklarının bulunduğu, Çeşme veya Hisarönü'yü.

Şehrin en tanınan Ermeni sülâleleri de burada yaşamaktaydı ve tarihten silinip gitmelerini önlemek için de olsa onlardan aklımda kalanların isimlerini sıralayayım: Aslangülyan, Siyahyan, Holasyan, Fermanyan, İbranosyan, Banyan, Haronyan, Bernayan, Topalyan, Melkonyan, Hamalyan, Donelyan, Aslanyan, Ormanyan, Gülbenkyan, Nazlıyan, Mehteryan, Mahdesyan, Avkeryan, Akyan, Simityan, Garvarents, Hagopyan, Şevteyan, Şamlyan, Miskçıyan, Kamburyan, Yenovkyan, Şişmanyen, Nakkaşyan, Kayseriliyan, Ferahyan, Karamanyan, Tabibyan, Balabanyan, Kuyumcuyan, Odyan, Acembalyan, Dovlatyan, Dursunyan, Abidyan, Kediciyan, Kebabçıyan, Kıziryan, İzmirliyan, Ördekyan, Ocakyan, Cendereciyan, İsgyan, Şiryan, Ohanyan, Aşçıyan, Zakaryan, Karakaşyan, Terziyan, Cevahirciyan, Sinabyan, Kahveciyan, Şahinyan, Babayan, Elmasyan, Altunyan, Nevşehirliyan, Şemsiyan, Tertsakyan, Markaryan, Savulyan, Gürünlüyan, Dayan, Avakyan, Pambukçuyan, Seropyan, Yesayan, İsbeçeryan, Balyan, Momcıyan, Dadıryan, Stambolyan, Abdalyan, Vartanyan, Asaduryan, Peşdimalcıyan, Armağanyan, Der-Sahakyan, Mercimekyan, Varvaryan, Pirimyan, Asdvadzaduryan, Kalfayan, Khaçaduryan, Kasparyan, Tütüncüyan, Şahbazyan, Derderyan, Arakelyan, Cırıkyan, Sarafyan, Çeçeyan, Manisalıyan, Maraşlıyan, Balcıyan, Hovhannesyan, Giragosyan, Taşçıyan, Acemyan, Krikoryan, Parseğyan, vs. vs...

Ermeni mahallesinin merkezinde, işlerini bir Elen'in yürüttüğü, Kocamanoğlu'nun büyük oteliyle, tiyatrosu bulunmaktaydı. Tiyatronun, genellikle düğünlerin yapıldığı büyükçe bir de dans salonu vardı ki, burada her yıl Ermenilerle Elenler birlikte, başka halklardan insanların

da katıldığı bir dans şöleni düzenlemekteydiler.

Kaynak: XV. Yüzyıldan 1915'e Günümüz Türkiye'sinde Ermenilerin Ticari-Ekonomik Faaliyeti Toplu belgeler, derleyen: Khaçadur Dadayan, «Gasprint» Yayıncılık, Yerevan, 2012